

УДК 008-044.247(477)

Артем МОРОХОВЕЦЬ, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти кафедри хореографії Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент Олександр ЖИРОВ)

ІНТЕГРАЦІЯ КУЛЬТУР НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ: ІСТОРИЧНИЙ ТА СУЧАСНИЙ ВИМІР

У публікації розглянуто основні етапи культурної інтеграції, впливи різних цивілізацій та народів, визначено сучасні виклики для збереження національної ідентичності в умовах глобалізації: історичні передумови інтеграції культур, культурні впливи епохи Київської Русі та середньовіччя, козацька доба та формування національної культури, сучасні виклики для української культури, географічна специфіка культурних зон України.

***Ключові слова:** інтеграція культур, художня культура України, народна хореографія, етнічні впливи, глобалізація, національна ідентичність.*

Інтеграція культур на території України є складним і багатомірним процесом, що охоплює взаємодію та взаємовплив різних етнічних груп, котрі проживали на цій території. Українська художня культура розвивалася в складних історичних умовах, під постійним впливом зовнішніх факторів, зберігаючи свою самобутність і водночас збагачуючи свій культурний потенціал через взаємодію з іншими народами. Заставою соціально-економічної й політичної стабільності не в останню чергу є збереження аутентичних зразків фольклору й народно-сценічної хореографії України. У сучасних умовах глобалізації на перше місце виступає нова погроза – як не розчинитися українській художній культурі через стирання етнічної самобутності, зберегти свою самобутню культуру, частину багатства духовного життя, що накопичувалася століттями із часів своєї появи, і не розчинитися в середовищі культур сусідніх країн.

Питання вивчення напрямів інтеграції культур на території України не є новим, але не втрачає своєї актуальності. З-поміж робіт вітчизняних науковців, які досліджували особливості розвитку української художньої культури, слід виділити праці М. Попович, Ю. Бойко, В. Крищенко, О. Забужко. Питання розвитку українського танцювального мистецтва крізь призму історико-культурної інтеграції розглядали в своїх працях В. Годовський, К. Василенко, В. Верховинець, А. Гуменюк, Л. Косаківська та ін.

Останні дослідження, пов'язані з цією темою, зосереджуються на кількох ключових аспектах, таких як формування національної ідентичності, культурні трансформації в умовах глобалізації, а також міжетнічний діалог. Зокрема, у статті «Формування національно-культурної ідентичності українського народу» розглядаються процеси впливу глобальних трансформацій на розвиток національної свідомості українців [4].

Дослідження також торкаються теми культурної адаптації різних етнічних груп в Україні та їх впливу на сучасне суспільство. Такі публікації, як «Інтеграція

культур як феномен ХХІ століття», підкреслюють важливість мультикультурних взаємовідносин в умовах глобалізації, яка стимулює як культурні контакти, так і конфлікти [3].

Мета роботи полягає в дослідженні процесів культурної інтеграції на території України протягом її історичного розвитку, виявленні основних чинників взаємовпливу етнічних груп на формування української художньої культури та оцінці сучасних викликів збереження національної ідентичності в умовах глобалізації.

Історичний розвиток України характеризується складною культурною інтеграцією та взаємодією між численними етнічними групами. Від доісторичних часів, коли на території сучасної України формувалися перші цивілізації, до сьогодні, ця територія залишалася перехрестям між Сходом і Заходом. Вплив різних культур на формування української самобутньої культури є одним із ключових чинників її розвитку. Сучасна глобалізація ставить нові виклики перед українською культурою, особливо в контексті збереження етнічної самобутності.

1. Історичні передумови інтеграції культур.

Історія України показує, що інтеграція культур відбувалася через постійні контакти з сусідніми народами, завдяки як торгівлі, так і воєнним конфліктам. Однією з перших культур, що залишила значний відбиток на території України, була Трипільська цивілізація (V–III тис. до н.е.), яка мала складну соціальну структуру і розвинену художню традицію. Подальший розвиток етнічного складу населення відбувався в контексті впливу індоєвропейських племен, що спричинили зміни у культурі та мистецтві епохи бронзи.

У процесі формування праслов'янської культури та її взаємодії з балканськими, античними та германськими племенами, з'явилися нові елементи у релігійних практиках, мистецтві та фольклорі. Ці впливи мали фундаментальне значення для розвитку української культури, яка протягом століть вбирала в себе елементи різних цивілізацій.

2. Культурні впливи епохи Київської Русі та середньовіччя.

У період Київської Русі (IX–XII ст.) відбувається значна консолідація культурних впливів Візантії, що особливо проявилось у прийнятті християнства, яке стало не лише релігійною, але й культурною основою для подальшого розвитку держави. Мистецтво Київської Русі тісно пов'язане з візантійськими традиціями, що проявлялося в іконописі, архітектурі та літературі.

Водночас, розташування України на перетині торговельних шляхів сприяло контактам з тюркськими, хазарськими, кавказькими та скандинавськими народами. Ці контакти відображалися не лише в економічній сфері, а й у культурі, зокрема у військовій символіці, ремеслах та одязі [1].

3. Козацька доба та формування національної культури.

Козацька доба (XVI–XVIII ст.) стала ключовим етапом у формуванні української національної культури. Запорізьке козацтво, яке виросло на основі народного опору турецько-татарській загрози, стало не лише військово-політичним, а й культурним явищем. Козацька культура включала в себе не лише військові традиції, але й самобутню естетичну систему, що відбилася в народних танцях, піснях та образотворчому мистецтві [2].

Гопак та козачок, як найбільш яскраві танцювальні форми, втілили в собі героїчні елементи боротьби та вільнолюбства. Народна творчість того часу

відзначалася глибоким гумором, лірикою та патріотизмом, що було відповіддю на складні історичні умови та численні конфлікти.

4. Сучасні виклики для української культури.

У сучасних умовах глобалізації інтеграція культур набуває нових форм. Україна, як частина глобального культурного простору, стикається з ризиками втрати своєї етнічної самобутності. З одного боку, є процеси взаємозбагачення, коли українська культура збагачується новими формами та стилями завдяки взаємодії з іншими національними культурами. З іншого боку, існує небезпека «культурного розчинення» через домінування глобальних тенденцій, що може призвести до стирання етнічної ідентичності.

Народна творчість і традиційні форми української культури, такі як народні танці, музика, пісні, потребують особливої уваги в умовах цифрового суспільства. Їхнє збереження та популяризація є важливими для підтримки національної ідентичності та культурної різноманітності.

5. Географічна специфіка культурних зон України.

На території України виділяють п'ять основних етнографічних зон: Центральна Україна, Полісся, Поділля, Карпати та Крим. Кожна з цих зон має свої характерні риси, які проявляються у народній хореографії, фольклорі, одязі та звичаях [5]. Наприклад, культура Центральної України характеризується загальнонаціональними традиціями, такими як гопак, що відомий по всій країні. У Поліссі ж танці мають дрібні кроки та витончені рухи, що відображають місцеві природні умови та заняття населення. У танцях Поділля переважають трудові й ігрові теми. Повсюдно існують у цій місцевості такі танці як «Роман», «Нікола», «Марина» та ін., які найчастіше будуються на ігровому елементі й на відносинах між учасниками. Дуже поширені отут обрядові танці й хороводи [1].

Отже, інтеграція культур на території України – це багатовіковий процес, який формувався під впливом зовнішніх чинників та внутрішньої динаміки. Вона стала основою для створення унікальної української художньої культури, що вбирала в себе елементи різних народів і цивілізацій. У сучасних умовах збереження національної ідентичності та автентичних зразків народного мистецтва є ключовим завданням для України. Це вимагає не лише підтримки традицій, але й активної адаптації до нових глобальних викликів, щоб забезпечити культурне процвітання країни у майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Василенко К. Ю. Лексика українського народно-сценічного танцю : автореф. дис. ... д-ра мистецтвознав.: 17.00.01 / Київ. держ. ун-т культури і мистецтв. К., 1998. 52 с.
2. Косаківська Л. П., Чепалов О. І. Танцювальний фольклор і становлення українського національного хореографічного мистецтва. *Культура України* : зб. наук. пр. Харків : ХДАК, 2001. Вип. 8. С.47–57. Серія «Мистецтвознавство».
3. Культурна спадщина України : бібліогр. покажч. / уклад.: В. В. Степко, Г. О. Стещенко, Т. В. Улятовська, А. А. Чернявська ; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, Бібліотека. Київ, 2012. 140 с.
4. Рубінська Ю. Інтеграція культур як феномен ХХІ століття. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. Культурологія*. № 3 (2018). С. 92–97. URL: <https://journals.urau.ua/visnyknakkkim/article/view/147231>.
5. Скрипник Г. А. Етнографічні музеї України : становлення і розвиток. Київ : Наукова думка, 1989. 301 с.